

Historia badań językoznawczych. I. c.d. Ogólna funkcjonalna charakterystyka języka

Tezy. Wyrażenia spełniają głównie funkcję *poznawczą* poprzez odwzorowywanie *cech / atrybutów* jako możliwych **obiektów epistemicznych** (jako tego, o czym ktoś coś wie). Mechanizm (*nienaśladowczej, ale niearbitralnej, bo asercyjnej*) „*kontrastywnej ikoniczności strukturalnej*” zachowań językowych (a więc szczególnych stypizowanych faktów-zdarzeń-działań) — w ich ścisłej *równoległości* wobec (*wszelkich*) faktów – jako członów *alternatyw* stanów rzeczy (stanów rzeczy realnych, tzn. *wiedzianych*, w ich przeciwstawieniu odpowiednim nierealnym stanom rzeczy). [finalizm; konwencjonalizm strukturalno-ikoniczny; „prawdocentryzm”].

Uzupełnienie: wewnętrzne stany mentalne (tzw. „mowę wewnętrzną” / milczenie) trzeba interpretować poprzez *gotowość mowy* [uzewnętrznionej] i wiedzę o tej gotowości, nie zaś odwrotnie — mowę przez *niezależne* stany mentalne [antypsychologizm]; jednocześnie wszakże: język jest domeną wolności [antychawioryzm].

W tym wszystkim mieści się:

(i) izomorfizm pewnych *ogólnych* cech j. i *ogólnych* cech rzeczywistości, w szczególności tej jej cechy, jaką jest wszechobecny *kontrast kontradiktoryczny* [realizm epistemologiczny; "transparentyzm" / "adekwatyzm"],

(ii) unikalny, swoiście zewnętrzny, stosunek j. do rzeczywistości, łącznie z j. samym; dostępność rzeczywistości jako *totum* (nie: jej fragmentów) *tylko* poprzez j. / mówienie [transcendentalizm, "teopartycypacjonizm"],

(iii) uniwersalność zastosowania („wszystko, co ma charakter *poznawczy* i jest sensowne, da się powiedzieć [z większym lub mniejszym stopniem trudności] w każdym j. [*langue*]”) [uniwersalizm],

(iv) charakter społeczny (negacja tzw. „j. prywatnego”) [kolektywizm],

(v) j., i tylko j., jest nieuchronnie podstawą *catej* kultury [lingwocentryzm].

Wypowiedzi na temat j. w istotny sposób niezgodne z tezami.

Sofiści / sceptycy greccy (Protagoras). Chiny: taoizm (Chuang Tsy).

Platon / Arystoteles; dominująca linia **arystotelejska** (starożytność, średniowiecze, nowożytność [m.in. Port Royal] aż do współczesności) — wprawdzie prawdocentryczna, ale głosząca istnienie nadrzędnej domeny „rozumu” / „myśli” i ich *przekazu* za pomocą j. (zasadnicze podejście: „nomenklaturowe”; triada: „rzeczywistość pozajęzykowa – jej «odbicie mentalne» [«myśli»] o charakterze uniwersalnym – język” — z wizją j. głównie jako „techniki” zewnętrznej podporządkowanej *niezależnemu „intelektowi”, „poznaniu wewnętrznemu”,* które zajmują miejsce centralne). Stoicy. Korzystne modyfikacje arystotelizmu w średniowieczu: Abélard; „modyści” (Boecjusz z Dacji, Tomasz z Erfurtu i in.).

Zespolenie „myśli” i „ducha” z językiem w tej linii refleksji nad językiem, którą można nazwać „**ekspresyjną**”, z różnymi wersjami arbitralności i z różnym oddaleniem od prawdocentryczności. *Średniowiecze:* nominalizm jako ewent. prefiguracja (Roscellin; Ockham). *Ww. XVIII-XIX:* Vico. Rousseau. Hamann, Herder, Humboldt. Steintal, Lazarus. *W. XX:* De Saussure. Sapir, Whorf. Późny Wittgenstein. Postmodernizm. „Warunki prawdziwości” zdań w różnych ujęciach „realizmu” (Putnam; Kripke) i „antyrealizmu” (Dummett i in.). Deflacionizm w teorii prawdy: „stwierdzalność” jako postulowany substytut prawdy.

Behawioryzm (głównie brytyjski i amerykański): Bloomfield. Quine. Watson.

Wypowiedzi na temat j. (w różnym stopniu) zgodne z tezą lub przynajmniej z jej „prawdocentryzmem”

Prawdo- tj. wiedzocentryczne ujęcia j. w tradycji chińskiej (Konfucjusz, Mo Tsy), indyjskiej (Patañjali, Dignāga, Bhartrhari), grecko-rzymskiej (Platon, Arystoteles, stoicy, średniowieczna logika i gramatyka spekulatywna, m.in. Abélard, Ockham; dziedzictwo arystotelejskie w nowożytności). Leibniz. Reid (krytyka „idealizmu” Kartezjusza). Bolzano. Mill. Fregego rozwinięte ujęcie sprawy prawdy i fałszu. Egzystencjalne ujęcie Russella; jego teoria deskrypcji; związane z tym dyskusje w w. XX. Ujęcie Wittgensteina w *Traktacie*. Ryle. McDowell. Prawdocentryzm Davidsona w teorii znaczenia. Stanowisko Chomskiego przeciwne prymatowi „funkcji komunikatywnej”.